

גורמים המשפיעים על קבלת שירותי טיפול בריאותי מקדם לילדים על הרצף האוטיסטי בישראל

שי מייזלס ערן¹, נדב דוידוביץ'² ועידן מנשה^{1,3}

(1) המחלקה לבריאות הציבור, הפקולטה למדעי הבריאות, אוניברסיטת בן גוריון בנגב; (2) המחלקה למדיניות וניהול מערכות בריאות, אוניברסיטת בן גוריון (3) המרכז הלאומי ע"ש עזריאלי לחקר אוטיזם וניויר-התפתחות, אוניברסיטת בן גוריון;

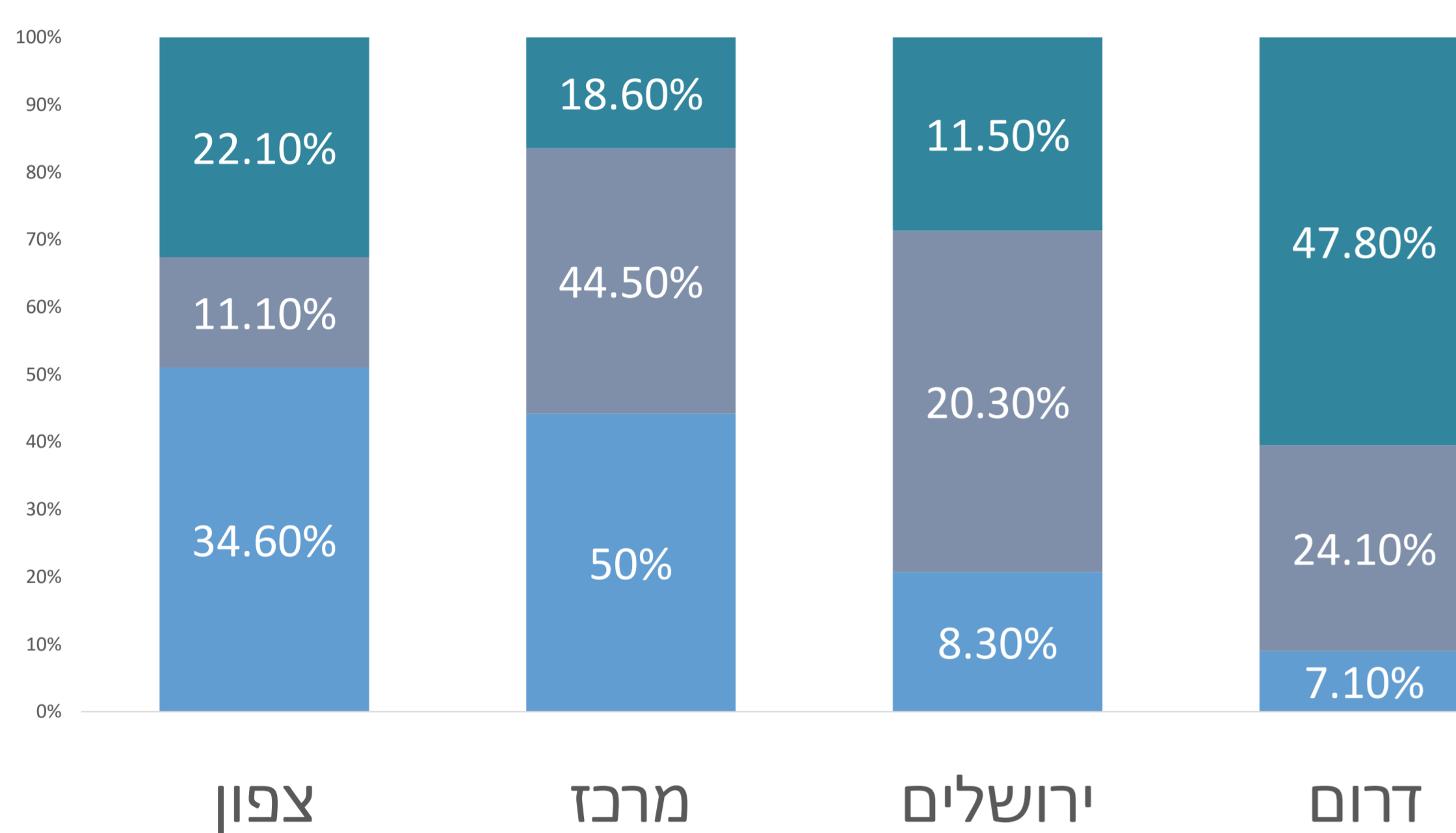
ממצאים

בהתבסס על מדגם השאלונים, נמצא כי 30% מהילדים הזכאים לטב"ם מקבלים טיפול חלקי בלבד, בעוד ש-36.7% מהילדים אינם מקבלים טיפול כלל

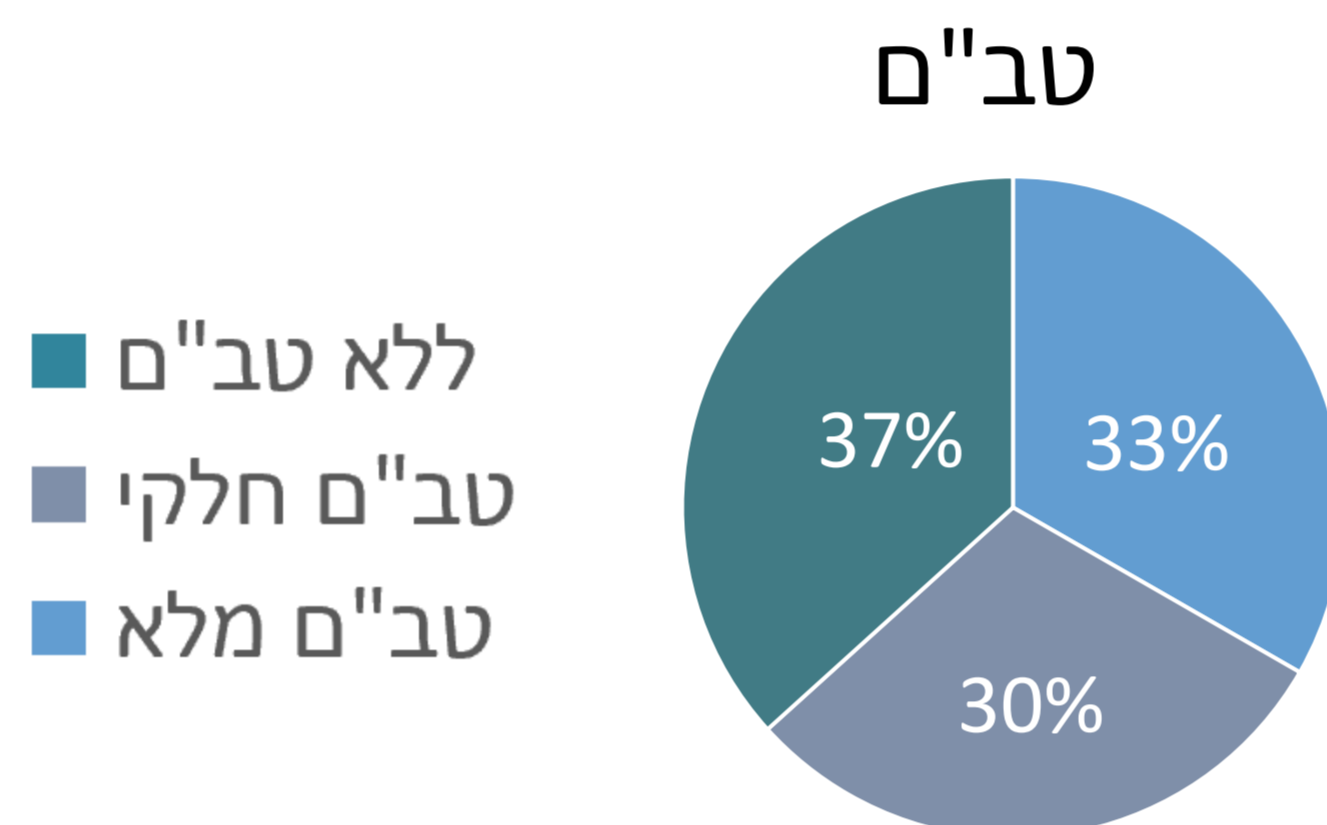
מאפיינים סוציו-דמוגרפיים שנמצאו קשורים לאי קבלת טיפול מלא

- הכנסה נמוכה למשק בית ($p=0.011$)
- השכלה נמוכה של ההורה ($p=0.009$)
- מגורים בדרום ישראל ובאזור ירושלים ($p=0.001$)

תרשים 2: קבלת טיפולי טב"ם על פי חלוקה לאזור מגורים

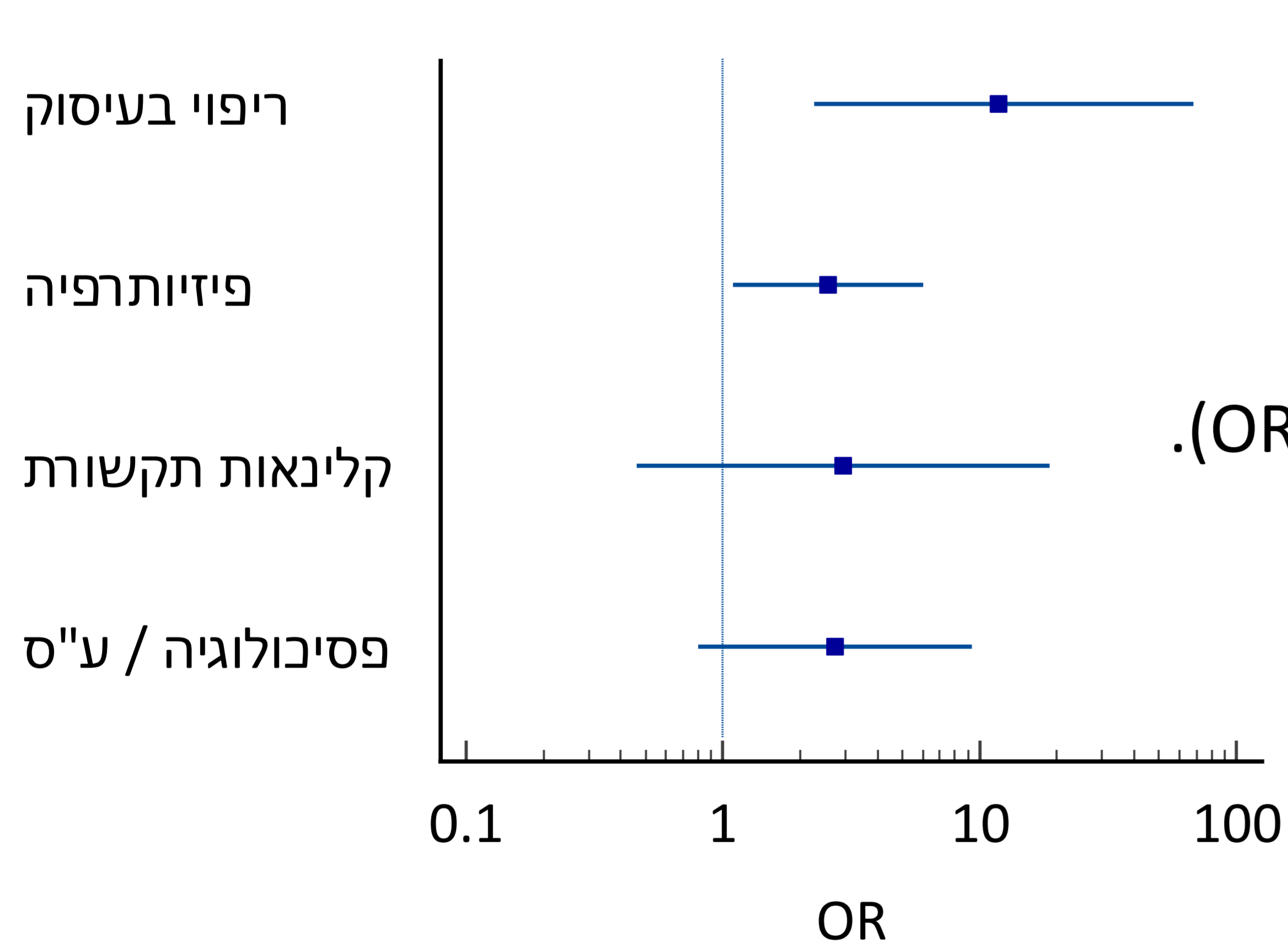
תרשים 1: שיעור הילדים המקבלים טב"ם

מאפייני טיפולי הטב"ם שנמצאו קשורים לאי קבלת טיפול מלא

- מבין כל תחומי הטיפול הניתנים במסגרת טב"ם, נמצא הבדל מובהק בין קבוצת הטב"ם המלא לבין קבוצת הטב"ם החלקי ריק בעיסוק ($p=0.003$) וטיפול בפיזיותרפיה ($p=0.03$)
- הקשר החזק ביותר נמצא בין טיפול בריפוי בעיסוק של כל השעות הנדרשות לתחום זה על פי החוק וטיפול טב"ם מלא בנוסף, נמצא קשר מובהק בין צריכה באופן פרטי של טיפולי ריפוי בעיסוק וטיפול טב"ם שאינו מלא ($p=0.014$)
- כל אלה מצביעים על כך שחלק עיקרי מהמחסור בשעות טיפול בקבוצת הטב"ם החלקי הוא בשעות טיפול בריפוי בעיסוק

תרשים 3: קשר בין תחומי הטיפול השונים לטיפול טב"ם

רקע

- טיפולים התנהגותיים ותומכים מגיל מוקדם הוכחו כמשפרים משמעותית את התפקוד היומיומי של ילדים על הרצף האוטיסטי
- הטיפולים הנדרשים הם אינטנסיביים ורב תחומיים, ולכן יכולים להוות נטל כלכלי משמעותי על משפחותיהם של הילדים
- בישראל ילדים על הרצף האוטיסטי מתחת לגיל שבע שנים זכאים ל-14 שעות טיפול שבועיות על פי חוק טיפול בריאותי מקדם (טב"ם). במסגרת החוק מוגדרות מספר שעות הטיפול השבועיות הנדרשות בכל תחום טיפול
- בפועל, רבים מהילדים הזכאים לטב"ם אינם מקבלים טיפולים אלה באופן מלא

מטרות המחקר

- הערכת הגורמים המשפיעים על קבלת שירותי טב"ם בקרב ילדים על הספקטרום האוטיסטי בישראל
- הערכת היקף התופעה של אי קבלת שירותי טב"ם

שיטות

- המחקר התבסס על שני מקורות מידע:
 - שאלון אינטרנטי להורים על שירותי טב"ם עבור ילדיהם על הרצף האוטיסטי (סה"כ 60 ילדים)
 - דו"חות בקרה של משרד הבריאות הבוחנים מתן שירותי טב"ם בגני תקשורת (סה"כ 138 גנים)
- לאחר איסוף הנתונים, בוצעה השוואה של המאפיינים הסוציו-דמוגרפיים ומאפייני השימוש בטב"ם בין ילדים המקבלים שירותי טב"ם מלאים, חלקיים וילדים אשר אינם מקבלים שירותי טב"ם כלל

מסקנות והמלצות

- בכדי להעלות את מספר הילדים על הרצף האוטיסטי בישראל אשר מקבלים טיפולי טב"ם באופן מלא יש להשקיע את מירב המאמצים בדרום ובאזור ירושלים
- תוספת שעות הטיפול צריכה להכיל בעיקר שעות טיפול בריפוי בעיסוק
- בשל האפקטיביות של טיפול אינטנסיבי אשר הוצגה במחקרים קודמים, יש להשקיע את מירב המשאבים בקבוצת הטיפול החלקי, כך שיותר ילדים יקבלו טיפול טב"ם מלא